

דף הדרכה בנושא ערנות פונולוגית

ערנות פונולוגית היא היכולת להתייחס לצלילי השפה: לדוגמא, התייחסות למספר המילים המרכיבות משפט או התייחסות לצלילים המרכיבים מילה, ללא קשר למשמעות שלה.

לערנות הפונולוגית תרומה ליכולתם של ילדים ללמוד מילים חדשות ולשלוף מילים מהזיכרון. העמקת הערנות הפונולוגית יכולה לסייע גם בשיפור מובנות הדיבור. כמו כן, היא מהווה בסיס לרכישת הקריאה והכתיבה.

להלן רשימה של מיומנויות הקשורות בערנות הפונולוגית (על פי סדר הרכישה), ורעיונות לפעילויות אשר יסייעו ברכישתן. אפשר להיעזר גם בלומדות ובמשחקים במחשב.

1. חלוקת מילים להברות: היכולת לפרק מילים להברות, לדוגמא מיטה ל-מי-טה; משקפת ל-מש-ק-פת.

פעילויות אפשריות: חלוקת מילים להברות תוך כדי מחיאת כפיים, תיפוף בתוף או קפיצות (כאשר כל מחיאה/תיפוף/קפיצה מייצגים הברה). ניתן גם לייצג את מספר ההברות על ידי מדבקות, חרוזים או קוביות, ובהמשך להפיק את המילה תוך הצבעה עליהם.

2. חריזה: יכולת חריזה מתייחסת ליכולת לזהות מילים מתחרזות, להשלים מילה מתחרזת ולהמציא חרוזים.

פעילויות אפשריות:

- השלמת מילים מתחרזות בדקלומים
- זיהוי מילים מתחרזות בכרטיסים
- מציאת חרוז לשמותיהם של בני המשפחה
- המצאת שטוייזים (כלומר, "שטויות בחרוזים" - פעם מלפון העיף עפיפון)
- קריאת שירים ודקלומים בחרוזים

3. זיהוי מילה על פי הברה תחילית.

פעילויות אפשריות:

- א. זיהוי מילה על פי ההברה התחילית שלה מתוך מבחר כרטיסיות (לדוגמא, זיהוי שהמילה מיטה מתחילה ב-מי)
- ב. זיהוי חפץ בחדר על פי ההברה התחילית שלו ג. מציאת מילים המתחילות באותה הברה (שוקולד וגם שוער מתחילים ב-שו).

4. הפקת הברה תחילית של מילה

פעילויות אפשריות:

- א. בקשו מילדכם לומר באיזו הברה מתחילה מילה מסוימת
- ב. בקשו מהילד לחשוב על מילה נוספת המתחילה באותה הברה.

5. חיבור של הברות לקבלת מילה ופירוק מילה להברות המרכיבות אותה

פעילויות אפשריות:

- א. בקשו מילדכם לזהות איזו מילה מתקבלת מחיבור שתי הברות (מה יוצא מ-עו ומ-גה) ב. בקשו מילדכם לומר אילו הברות מרכיבות מילה נתונה (דובי מורכב מ-דו ומ-בי).

6. **בידוד של עיצור תחילי ושל עיצור סופי של מילה:** היכולת לומר או לזהות, לדוגמא, שהמילה שוקולד מתחילה בצליל שי ומסתיימת בצליל די. ניתן לתרגל מיומנות זו בפעילויות דומות לאלו שתוארו עבור "הפקת הברה תחילית של מילה".

